

VIDEN OM

Den sociale kontrakt

Hvad er en social kontrakt?

En social kontrakt er de normer, rationelle mennesker kan blive enige om er rigtige og forkerte og derefter lever efter. Vi ser det hver dag i vores almindelige liv, det er blot ikke noget man tænker så meget over.

Man kan sige, at vi på flere punkter er født ind i en social kontrakt. Allerede i en tidlig alder, får vi fortalt, hvad der er rigtigt og forkert – hvordan vi bør opføre os i det fællesskab, vi vokser op i.

Vi er stærkere som fællesskab end som individer - det er der vist ingen tvivl om. Men i dét fællesskab skal der være nogle rammer. Rammer betyder rettigheder såvel som forpligtelser for at skabe positiv sameksistens.

I bogen "The Elements of Moral Philosophy" beskrives den sociale kontrakt således: **"We can summarize the social contract conception of morality as follows: Morality consists in the set of rules, governing behavior, that rational people will accept, on the condition that others accept them as well."**

Samfund laver regler, love og aftaler. Simpelt sat op, kan vi bruge eksemplet regulering af trafikken med rødt og grønt lys. Altså, vi venter hver især på, at det bliver vores tur. Det giver mening for de fleste rationelle mennesker, fordi vi godt kan forstå at, hvis man ikke regulerede trafikken, ville nogen kunne komme til skade, og det vil være svært at komme frem på en ordentlig måde.

Vi accepterer at det er sådan det er. Der er lavet regler og love samt endda sat nogle til at sikre straf, for dem som ikke følger dem.

Det er en lidt udefineret størrelse, denne sociale kontrakt - men ikke desto mindre en meget bærende del af vores samfund. Ikke kun i lyssignalet, men i mange andre sammenhænge.

Hvis man går til en heavy metal koncert, ser man nogle publikumsaktiviteter, der nærmest er indstuderede. Der er helt tydeligvis regler i kaosset, som betyder at man skal hjælpe de andre koncertgængere, selv om man lige har skubbet hinanden omkuld i en vild dans.

Reglerne er ikke skrevet ned, men er meget tydelige og alligevel vigtige. Alle i dette fællesskab kender dem, alle er enige om, hvad de er - og det bærer aktiviteterne frem i et stærkt fællesskab. Det er også sociale kontrakter.

En polariseret verden

I bogen "Think Again" beskriver den amerikanske filosof Walther Sinnott Amstrong, hvordan USA og den vestlige verden oplever en øget politisk polarisering. Hvis folks opfattelse af hvad der er rationelt rykkes for langt væk fra hinanden, som fx i politik, så bliver det sværere at indgå sociale kontrakter.

I bogen belyses det at Demokraterne og Republikanerne har øget deres mistillid til hinanden markant igennem de sidste 20 år.

Tilbage i 1994 blev de spurgt, om de havde et negativt syn på modstanderne og her oplyste hhv. 16 % og 17 % at de havde et negativt syn på det andet parti. I 2016 var disse tal øget til hhv. 55 % for Demokrater og 58 % for Republikanere.

Med den store polarisering vil de normer vi ser i samfundet kunne skride, da flere af parterne kan blive grundlæggende uenige om hvad der er rationelt og acceptabelt.

Diskursetik - etik og moral

Vores normer bliver påvirket af de personer, vi omgås. Vi danner jo i forvejen oftest grupper med mennesker, som vi identificerer os med. Vi står derfor aldrig i et etisk vakuum, men befinder os i en relation til andre. Derfor vil mange uenigheder ofte blive drøftet med venner, kolleger, familie osv.

Diskursetik handler om dét. Dialogen om rigtigt og forkert - altså etik og moral. Oprindeligt er diskursetik beskrevet af den tyske filosof og sociolog Jürgen Habermas.

I et samfund, hvor vi alle kræver vores ret til at være forskellige, bliver etikken til et socialt produkt, som kan forhandles via dialog med andre. Princippet for diskursetikken er nemlig, at dét man kan skabe rationel konsensus om (altså en fornuftig dialog) også er etisk.

Diskurs betyder egentlig blot 'tale' eller 'samtale'. En etisk diskurs er derfor en samtale, der synliggør værdier og argumenter til forsvar for retfærdige handlinger.

Civil ulydighed

Der vil også være nogle, som ikke ønsker at være en del af fællesskabet. Det kan der være mange gode årsager til, såsom at man er uenig i den sociale kontrakt - man kan måske ikke se sig selv med de normer. Med retten til at være forskellige, ligger også retten til at være uenig. Det vises ofte som civil ulydighed i politiske sammenhænge. Her er det et fredeligt oprør med regler, love og beslutninger som man finder utilstrækkeligt eller forkert.

Et af de værktøjer, der kan bruges i denne sammenhæng, er dialog. Politichef hos Københavns Politi, Peter Dahl fortæller i en [artikel til DR](#), hvordan man i Danmark forsøger at tage samtaler med demonstranterne (både før og under) frem for at trække hårde linjer op. Dette understreger også at man søger en rationel konsensus og løsninger på problemstillingerne.

Her er det essentielt, at fornuftig dialog iblandt mennesker bliver et bærende element i velfungerende eksempler på sociale kontrakter.

AF SOFIE DAHL, EVENT SAFETY

JANUAR 2021

A large crowd of people sitting on the ground at a protest, holding signs. The scene is outdoors on a city street with buildings in the background. Many people are wearing face masks. One sign in the foreground says 'Professionals for BLM'.

En social kontrakt
er en tænkt, underforstået aftale mellem et samfunds medlemmer, hvor disse underkaster sig et fælles regel- og normsæt.